

Onthullingen

van

Dr. Em. Lasker.

BERLIN, 31 Dec. — Van meer dan één zijde heeft men mij gevraagd waarom ik niet behoor tot de deelnemers aan het meesters-tournooi, dat in Maart a.s. te New York wordt gehouden. Die vraag zou men feitelijk beter kunnen richten aan het organiseerend comité, dat de invitaties voor het tournooi heeft verzonden. De motieven, welke dit comité hebben geleid om mij niet uit te noodigen, zijn mij

Dr. Em. Lasker.

officieel niet bekend, maar deze kan ik wel afleiden uit het simpele feit, dat hier hetzelfde comité aan 't werk is, als dat hetwelk het tournooi te New York in 1924 regelde, althans wat betreft de hoofdpersonen. Het is daarom wel van belang omtrent mijn ervaringen met

dat comité eens het een en ander openbaar te maken.

In 1923 en begin 1924 woonde ik in Nederland. Duitsland ging ernstig gebukt onder de naweeën der inflatie, waardoor ook mijn vermogen was vernietigd. In Holland werd ik gastvrij ontvangen; vrienden hadden mij aan een arbeidsterrein geholpen, toen mij plotse-ling door bemiddeling van den heer Kagan een brief gewerd, waarin ik werd uitgenoodigd tot deelneming aan het tournooi 1924 te New York. Het was niet bepaald een vriendelijke uitnoodiging; zij scheen er zelfs op berekend te zijn mij te kwetsen. In den brief liet men mij n.l. tegelijkertijd weten, dat, indien ik weigerde, mijn vervanger, dr. Tarrasch, reeds was aangewezen, reden waarom mij verzocht werd binnen 24 uur, met ja of neen te antwoorden. Blijkbaar wilde het comité door deze onvriendelijkheden demonstreeren, dat het geen lust had met mij te onderhandelen.

Er waren twee redenen, welke mij bewogen de uitnoodiging toch aan te nemen.

Sedert het tournooi in 1922 te Londen was mij duidelijk geworden, dat er in de schaakwereld een geest van intrigue heerschte. Voor dat tournooi was ik destijds niet uitgenoodigd; het verliep zonder spanning, doordat Capablanca daar geen gelijkwaardige tegenstanders had. Wel heeft het publiek zich daarover beklagd, maar in de Engelsche pers werd over de afwezigheid van ondergeteekende zelfs met geen enkel woord gerept, ofschoon men toch had mogen veronderstellen, dat mijn deelneming wel de noodige spanning zou hebben gebracht. Toen echter een door mij gemaakte opmerking niet verzwagen kon worden, heette het in de Engelsche pers: „Somebody said...” Die „zeker iemand” was ik.

Voor het daarop volgende tournooi te Hastings werd ik wèl uitgenoodigd. Ik vroeg een bescheiden honorarium, n.l. 100 pond, welk voorstel werd afgeslagen, terwijl mij door bemiddeling, alweer van den heer Kagan, een kleiner bedrag werd geboden, hetgeen door mij werd geweigerd. Dr. Tarrasch heeft toen in mijn plaats gespeeld.

Dit alles was een voorspel. In aansluiting daarop volgde de hierboven gememoreerde zonderlinge wijze, waarop men mij voor het tournooi te New York meende te moeten uitnoodigen. Uit dat alles sprak duidelijk de be-

doeling, dat er heimelijk, maar doelbewust tegen mij werd geïntrigeerd. En even duidelijk was het, dat die wind woei uit den hoek van Capablanca's aanhangers.

Ofschoon ik als het eerste mikpunt was uitgekozen, was ik toch niet het eenige. Ook Bogoljubow stond op de nominatie als slachtoffer te fungeeren, evenals Rubinstein, die zich tegenover Capablanca steeds had weten te handhaven. Ik voelde, dat ik tegen dien geest door persoonlijk ingrijpen diende op te treden.

Maar dit was niet het hoofdmotief, waardoor ik mij liet leiden. Het is nu eenmaal niet mijn gewoonte om kwesties, waarbij mijn persoon in het middelpunt staat, aan de openbaarheid prijs te geven. Liever vertrouw ik op de spreuk: „Gottes Mühlen mahlen langsam, doch sehr, sehr fein”.

Elkeen is gehecht aan het land zijner jeugd en aan zijn moedertaal. In Duitschland werd ik opgevoed, werd mij de cultuur der menscheit bijgebracht; het is Duitsch bloed dat door mijn aderen stroomt.

In het schaaktournooi te Londen in 1922 was Duitschland niet vertegenwoordigd; in Hastings en andere kleinere tournooien door dr. Tarrasch. In Mährisch-Ostrau had ik onomstootelijk bewezen het met meer succes tegen de jongere schaakmeesters te kunnen opnemen dan dr. Tarrasch dat tot dusverre had vermogen te doen. Het was het belang der Duitsche schaakwereld, dat mij naar New York riep!

• • •

In New York werd ik in een openbare vergadering, welke ter gelegenheid van het groote tournooi werd gehouden en door vele honderden personen werd bijgewoond, met luiden bijval begroet. Op diezelfde vergadering legde de president van het tournooi-comité er den nadruk op, dat het tournooi door mijn deelneming zeer aan belangrijkheid had gewonnen. Van de wijze, waarop ik was uitgenoodigd, had het publiek — en wellicht ook de voorzitter van het comité — blijkbaar geen notie. Ik bemerkte spoedig, dat in het comité een klein groepje menschen den toon aangaf en dit groepje was er op uit, ook de overige leden van het comité over te halen, of wel hen niet op de hoogte te brengen van hetgeen er zonder

hun voorkennis geschiedde. Van dit groepje nu was de heer Lederer de hoofdpersoon.

• • •

Ik vernam, dat het voeren van de correspondentie aan den heer Lederer was overgelaten, doch deze schoof de schuld op Kagan, en weigerde mij de betreffende stukken te toonen. Hoewel ik steeds bij den voorzitter van het comité op een onderzoek bleef aandringen, kreeg ik eenvoudig geen antwoord.

Wat het tournooi zelf betreft, zal men zich nog wel herinneren dat ik spoedig de leiding nam. Het was hier niet het gemakkelijke tempo van het Londensche tournooi en Capablanca was gedwongen, zich tot het uiterste in te spannen om mij bij te blijven.

Met de grootste spanning zag het publiek den wedstrijd tusschen ons beiden tegemoet, een partij, waarin mijn tegenstander wit had. Wij waren opgewonden door een gevoelsstemming, die de scheppende meester in en om zich bespeuren moet, om iets geweldigs te presteeren. Het werd een hartstochtelijke strijd. Plotseling bemerkte ik, dat de klok, die mijn bedenktijd moest regelen, niet gelijk ging. De heer Lederer had de controle over en de verantwoordelijkheid voor deze klok. Bij het nader ingestelde onderzoek bleek, dat ik tengevolge van een fout in het uurwerk ongeveer vijftien minuten bedenktijd had ingeboet. Dit was voor mij een belangrijk nadeel, dat nog verergerd werd doordien ik twintig minuten verspeeld had bij het herstellen van de klok. Eenige schaakvrienden, die de fout aan de klok eveneens bemerkten hadden, stuurden om den heer Lederer, die immers de regeling had, maar deze was niet te vinden. Zou de heer Lederer de aan zijn zorgen toevertrouwde klok niet nauwkeurig gekend hebben? Het was toch zijn taak, de klokken te controleeren, vooral die, welke bij zoo'n gewichtige partij gebruikt werden. Hij had in de nabijheid moeten blijven, om in geval er iets niet in orde mocht zijn, de klok te regelen. Ten gevolge van de opwinding door dit intermezzo, het verlies aan bedenktijd en mijn oververmoeidheid maakte ik in een goede, overzichtelijke stelling een groven blunder en verloor daardoor de partij, de eenige, die ik in New York verloren heb.

En deze zelfde heer Lederer nu is wederom

benoemd tot voorzitter van het comité voor het a.s. tournooi in 1927!

Dit feit alleen is dus reeds voldoende om mijn deelnemen onmogelijk te maken. Maar er bestaan twee andere feiten, die nog duidelijker doen uitkomen, dat de organisatoren van het tournooi mijn deelnemen, dat door m'n vele schaakvrienden zoowel in als buiten Amerika toegejuicht zou worden, coûte que coûte willen verhinderen.

Als leider van het tournooi is gekozen de heer Maroczy, een meester van middelmatige klasse, die ongetwijfeld daarvoor in aanmerking kwam, omdat hij mij in Kagan's schaakblad „Neueste Nachrichten” op grove wijze heeft aangevallen. Hij heeft daar o.a. in gepubliceerd, dat ik, om m'n tegenstander met opzet te hinderen, rookte. Ook heeft deze heer den organisatoren geadviseerd, meesters, die een honorarium eischten, uit te sluiten. Zij mochten er zelfs wel iets voor over hebben, om mede te mogen spelen, daar zij anders wel eens vergeten zouden kunnen worden. Deze man nu is tot leider van het tournooi uitverkoren.

• • •

Het comité voor 't tournooi in 1924 heeft tijdens dit tournooi den meesters schriftelijk bericht, dat het overschietende geld, dat op twee à drie duizend dollar geschat kon worden, na afloop onder de deelnemers zou worden verdeeld in verhouding tot de bereikte resultaten. Daar ik den eersten prijs won, had ik dus recht op een derde deel van het overschot. Maar ten slotte bleek, dat er geen overschot bestond. In het Congresboek, waarin de geschiedenis van het tournooi opgeteekend staat, wordt met geen woord over deze belofte gerept. Tevens kan uit de daarin voorkomende balans niet blijken, welken meesters het overschot ten goede is gekomen. Ik vermoed, dat het comité eenige meesters goed bedacht heeft, en dit waarlijk niet uit eigen middelen, maar met het aan ieder der meesters beloofde geld.

Voor deze handeling zoowel als voor de erfenis van het comité 1924 acht ik de Manhattan Schaakclub moreel verantwoordelijk, omdat haar voorzitter ook voorzitter van genoemd comité was en omdat door haar leden het plan om het tournooi te doen houden, naar voren gebracht was. Ik heb dit de club medegedeeld en verlangd dat deze, nu het comité

1924 ontbonden is, de moeilijkheden zou opheffen, hetgeen door het verzamelen van de betreffende stukken en een onpartijdig onderzoek zeer goed mogelijk was. De club heeft dit echter niet willen doen.

Het gaat echter niet om mijn deelneming aan het tournooi; daarom heb ik mij niet tot mijn lezers gewend.

Res publica agitur.

Het comité 1924 is partijdig ten voordeele van Capablanca geweest en wat daarbij aan 't daglicht gekomen is, heb ik in 't vorenstaande beschreven. De leiding van het aaustaande tournooi schijnt slechts een schepping van Capablanca te zijn. In naam van het comité schrijft Capablanca thans ook openlijk brieven.

Het comité heeft in plaats van de oude spelregels nieuwe ingesteld, die Capablanca voor zijn wedstrijden voorgeschreven heeft; het is echter een oud gebruik, dat nieuwe regels, voordat zij gelden, eerst door de vergadering van schaakmeesters moeten worden goedgekeurd. In een Amerikaansche courant wordt gezegd, dat uit het verloop van het komend tournooi logisch de toekomstige tegenstander van Capablanca te voorschijn zal komen, en Capablanca neemt, zelf dit standpunt ook in. Daarmee is dan de vraag, of ik een match met Capablanca spelen zal en of de schaakwereld juist deze match niet graag zou zien, tevens omzeild. Op de aanspraken van Aljechin, die Capablanca officieel voor het spelen van een match in Zuid-Amerika heeft uitgedaagd, wordt geen acht geslagen. Voorzeker zou een comité in Zuid-Amerika onpartijdig zijn.

Het comité van het komende tournooi vertolkt niet den wil van het Amerikaansche volk. Het is een kleine minderheid, gesteund door een paar kapitaalkrachtige lieden, welke dit tournooi op touw zetten. De schaakvrienden der Vereenigde Staten willen onpartijdigheid. Spoedig zullen zij den onbekwamen mannen, die het tournooi in 1924 georganiseerd hebben en dat van 1927 regelen zullen, toeroepen: Gaat heen! Behoudt uwe dollars maar voor u zelf. Ons land heeft die dollars zoomin als u zelf noodig!

Emanuel Lasker

De Telegraaf (Amsterdam), 4 January 1927
Richard Forster: "Lasker Speaks Out (1926)"

<https://www.chesshistory.com/winter/extra/laskerrevelations.html>